

2. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ президента України №347/2002 [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.

3. Сікорський П. І. Кредитно-модульна технологія навчання: Навч.посіб. / П. І. Сікорський. – К. : Вид-во Європ. Ун-ту, 2006. – 127 с.

*ДАВИДЕНКО Г.В., д.пед.н., к.філол.н., доцент, професор
Вінницького інституту Університету «Україна»*

DOI: 10.58521/978-966-924-433-8-2017-216-175-179

ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗІЇ У ВІННИЦЬКОМУ ІНСТИТУТІ ВНЗ «ВІДКРИТІЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»

У Вінницькому соціально-економічному інституті Університету «Україна» навчаються студенти з особливими освітніми потребами переважно двох категорій за медичним показником: студенти з вадами сенсорної системи та студенти з вадами опорно-рухового апарату. Студенти з іншими нозологічними показниками становлять менше 25 % від загальної кількості осіб з особливими освітніми потребами (ОООП). Основним в діяльності Університету «Україна» є з'ясування типових проблем, недоліків і перешкод у впровадженні інклюзивного навчання. Якщо для студентів з вадами опорно-рухового апарату головними є проблеми фізичного доступу, то для ОООП інших нозологічних груп необхідно окреслити специфічні особливості.

У своєму дисертаційному дослідженні Г. Давиденко подає узагальнення основних типів проблем та перешкод для здобуття вищої освіти студентів з особливими освітніми потребами у країнах Європейського Союзу [1, с. 16-19]. Більшість з указаних перешкод на разі перебувають на етапі вирішення, зокрема у Вінницькому інституті Університету «Україна» вони є реалізованими на 60 – 70%.

Так, аліментарний компонент пакету сервісів Вінницького соціально-економічного інституту університету «Україна» складають а) елементи доступу до навчальних приміщень, бібліотеки; б) до їдальні та кафетерію; в) до туалетів. Оскільки на даний час ліфти відсутні, що є недоліком, то доступ до указаних сервісів для студентів з вадами опорно-рухового апарату забезпечується студентською волонтерською службою.

Студенти з вадами сенсорної системи навчаються в аудиторіях,

оснащених ноутбуками. Окрім цього, усі слабочуючі студенти отримують слухові апарати й завдяки цьому потребують мінімальної підтримки перекладача-дактилолога.

Науково-методична рада інституту стимулює викладачів до розробки мультимедійного та тактового наповнення усіх компонентів змісту освіти, які розташовуються на інтернет-платформі для дистанційного навчання «Moodle», доступ до якої можливий після реєстрації студентів та отримання індивідуального паролю. З допомогою цієї системи поступово реалізується й інший принцип європейської болонської системи вищої освіти: студенти мають змогу ознайомитися й попередньо підготуватися до лекцій, тоді як викладач виконує консультативну, узагальнювальну й модераторську функції.

В університеті з метою полегшення навчання студентів з особливими освітніми потребами, а також студентів зі звичайними потребами (що є умовною величиною) застосовуються методолого-технічні надбання дистанційного навчання, що знижують рівень залежності студента від викладача.

Так, із найпоширеніших систем дистанційного та допоміжного навчання «Moodle», «Training Ware Class», «Claroline LMS», «STELLUS» базовою структурою було обрано систему «Moodle» як таку, що є найбільш зручною й максимально відповідає вимогам простої взаємодії студента з особливими освітніми потребами з системою Інтернет.

Апробація й практичне втілення аналізованих принципів і методів упровадження інклюзії у вищій школі здійснюється на базі Вінницького інституту Університету «Україна» під керівництвом автора. Це втілення реалізується, з одного боку, опираючись на досвід країн Європейського Союзу, з іншого, – виходячи з юридичних і фінансових можливостей вітчизняної освіти з використанням власного п'ятнадцятирічного досвіду.

На даний час у Вінницькому інституті Університету «Україна» близько 10 % студентів становлять особи з особливими освітніми потребами. Упродовж 2011–2016 навчальних років автором дослідження, який є директором Вінницького інституту Університету «Україна», в контексті загальнонаціонального експерименту, ініційованого Міністерством освіти і науки України щодо організації інтегрованого навчання осіб з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації на тему «Системний підхід до організації інтегрованого навчання осіб з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах I – IV рівнів акредитації» було здійснено системний експеримент і

теоретичне дослідження щодо впровадження європейських елементів впровадження інклюзії.

Основними положеннями цього експерименту було: а) дотримання діючих законодавчих основ інклюзії; б) реалізація місцевих ініціатив (подільський регіон); в) залучення альтернативних форм фінансування й адміністрування; г) розгортання максимально широкої співпраці інституту з позаосвітніми громадськими, волонтерськими, благодійними, творчими та міжнародними організаціями.

Адміністративним забезпеченням інклюзії в референтному закладі займається спеціальний сектор інклюзивної освіти відділу науки, міжнародної діяльності та інклюзивної освіти, до складу якого входять вчителі-дефектологи, фахівці з інклюзивної освіти та 5 перекладачів-дактилогів. Це забезпечує усунення комунікативного бар'єру й вирівнювання діяльнісного й когнітивного потенціалу ООOP.

Університет «Україна» вже понад 17 років утілює інклюзивні принципи навчання й упевнено займає провідні позиції в рейтингах ВНЗ, які надають освіту молоді з особливими потребами в рамках інтегрованого, а останнім часом й інклюзивного навчання й виховання.

Незважаючи на те, що законодавством регламентовано інклюзивне та інтегроване навчання переважно на перших ступенях освіти (дошкільна, шкільна й професійно-технічна), Університет «Україна» самостійно та за співпраці з зарубіжними освітніми центрами впроваджує інклюзію у навчальний процес вищої школи і є в цій царині єдиним специфічним закладом, де на однакових умовах навчаються звичайні студенти та студенти з особливими освітніми процесами.

Особливістю університету є широке територіальне «покриття», яке відповідає принципам побудови державного інклюзивного ландшафту. Так, Університет «Україна» має 40 навчально-виховних підрозділів, у т.ч. територіально відокремлених - 32 (19 інститутів, 3 філії, 1 факультет та 17 коледжів).

На базі Вінницького інституту Університету «Україна» впроваджується низка новітніх технологій та проєктів, зокрема:

1. Відбувається постійний обмін досвідом з вітчизняними та зарубіжними спеціалістами в галузі інклюзії (обмін викладачами, щорічна діяльність міжнародної наукової конференції «Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації Конвенції ООН про права інвалідів».

Щорічно з 2015 року укладаються колективні монографії про принципи, методи й технології інклюзивного навчання у ВНЗ);

2. Утілюється в життя проект «Живий звук», скерований на адаптацію студентів з вадами слуху та мовлення. У його рамках здійснюється планомірний аудіо запис найважливіших навчальних матеріалів, створення бази даних на серверах та персональних комп'ютерах інституту, до яких студенти мають безпосередній доступ на заняттях та поза ними.

3. Впроваджується новий спосіб фінансування інклюзивного входження особи зі специфічними потребами в соціум, який обговорюється й в Україні. Він полягає у поступовому переході від пенсійного й дотаційного утримання особи з інвалідністю до закупівлі сервісних послуг (адаптації, освіти, реабілітації) з урахуванням індивідуальних потреб та умов. В Університеті «Україна» це питання вирішується шляхом співпраці з державним Фондом соціального захисту інвалідів, недержавними громадськими, благодійними та міжнародними організаціями.

Автором дослідження упродовж останніх шести років здійснюється моніторинг приросту студентів Вінницького інституту Університету «Україна» з метою оцінки ефективності впроваджуваних інновацій та реформ, які гіпотетично впливали на рейтинг інституту. Результати засвідчили на тлі загальної демографічної кризи (зменшення абітурієнтів у всіх ВНЗ держави) поступове зростання абітурієнтів, які є ООOP, а також оновлення й приріст педагогічних кадрів, які спеціалізуються на інклюзивній освіті.

Одним із принципів, який закладено у реформування Вінницького інституту Університету «Україна» є, по-перше, застосування домінувального в Європі висхідного способу імплементації інклюзії («знизу – вверх»), по-друге, сприймання й використання часткових недоліків як атракторів (шляхів, що «притягують» й організують альтернативні способи вирішення проблем) розвитку.

Загалом, Університет «Україна» самотужки утілює домінувальну європейську модель інклюзії «знизу вверх», ініціюючи міжнародні проекти, інтегруючи роботу науковців у цій царині, проводячи семінари й безпосередньо застосовуючи європейські методи включеного навчання в освітньому процесі. Позитивний досвід такої діяльності переходить в імідж, який поширюється природними каналами масової комунікації (репутація, досвід, перспектива, особистісна реалізація, доступ), що додатково сприяє збільшенню потоку ООOP як абітурієнтів закладу.

Отже, загальні особливості інклюзивного навчання у Вінницькому інституті Університету «Україна» пов'язані передовсім з: а) нозологічним контингентом студентів (переважно з вадами сенсорної системи та опорно-рухового апарату), б) із запровадженням елементів європейського досвіду; б) з реальними фінансовими можливостями закладу. Загальна концепція такої імплементації пов'язана з адміністративною моделлю «знизу – вверх», трьох контурною системою управління, в якій провідна роль належить студентській само ініціативі й інтернет-простору, а також з намаганням максимально забезпечити аліментарний, методичний та технологічний пакети сервісів.

Список використаних джерел

1. Давиденко Г. В. Теоретико-методичні засади організації інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу [Текст] : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Давиденко Ганна Віталіївна ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т вищ. освіти. - Київ, 2015. - 40 с. : рис. – С. 16-19.

*ЖУКОВА О.А., старший викладач
кафедри економіки та менеджменту
Вінницького інституту Університету «Україна»*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ СТУДЕНТАМ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Сучасною світовою тенденцією є прагнення до соціальної адаптації осіб з інвалідністю. Продовжує формуватися і впроваджуватися нова культурна й освітня норма – створення умов для активної участі у житті суспільства для усіх громадян, включаючи людей з інвалідністю, що й фіксує міжнародне законодавство на рівні ООН.

Інтегрування людей з інвалідністю в загальноосвітній простір України як один з напрямів гуманізації всієї системи освіти відповідає пріоритетам державної політики, що окреслені в Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті і полягають в: особистісній орієнтації освіти; створенні рівних можливостей для дітей та молоді у здобутті якісної освіти; забезпеченні варіативності здобуття освіти відповідно до здібностей та індивідуальних можливостей.

Сучасні умови розвитку ринку освітніх послуг вищих